

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کارگاه آموزشی:

کشاورزی قراردادی:

از تئوری تا عمل

محمد خالدي

مدیرکل دفتر امور اقتصادی وزارت جهاد کشاورزی

و

عضو هیئت علمی موسسه پژوهشهای برنامه ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

اسفند ماه ۱۴۰۳

جهت گیری توسعه بخش کشاورزی: توجه به کسب و کارهای کشاورزی

حرکت از کشاورزی سنتی به کشاورزی تجاری

Agri-culture

کشاورزی سنتی

Agri-business

کشاورزی تجاری

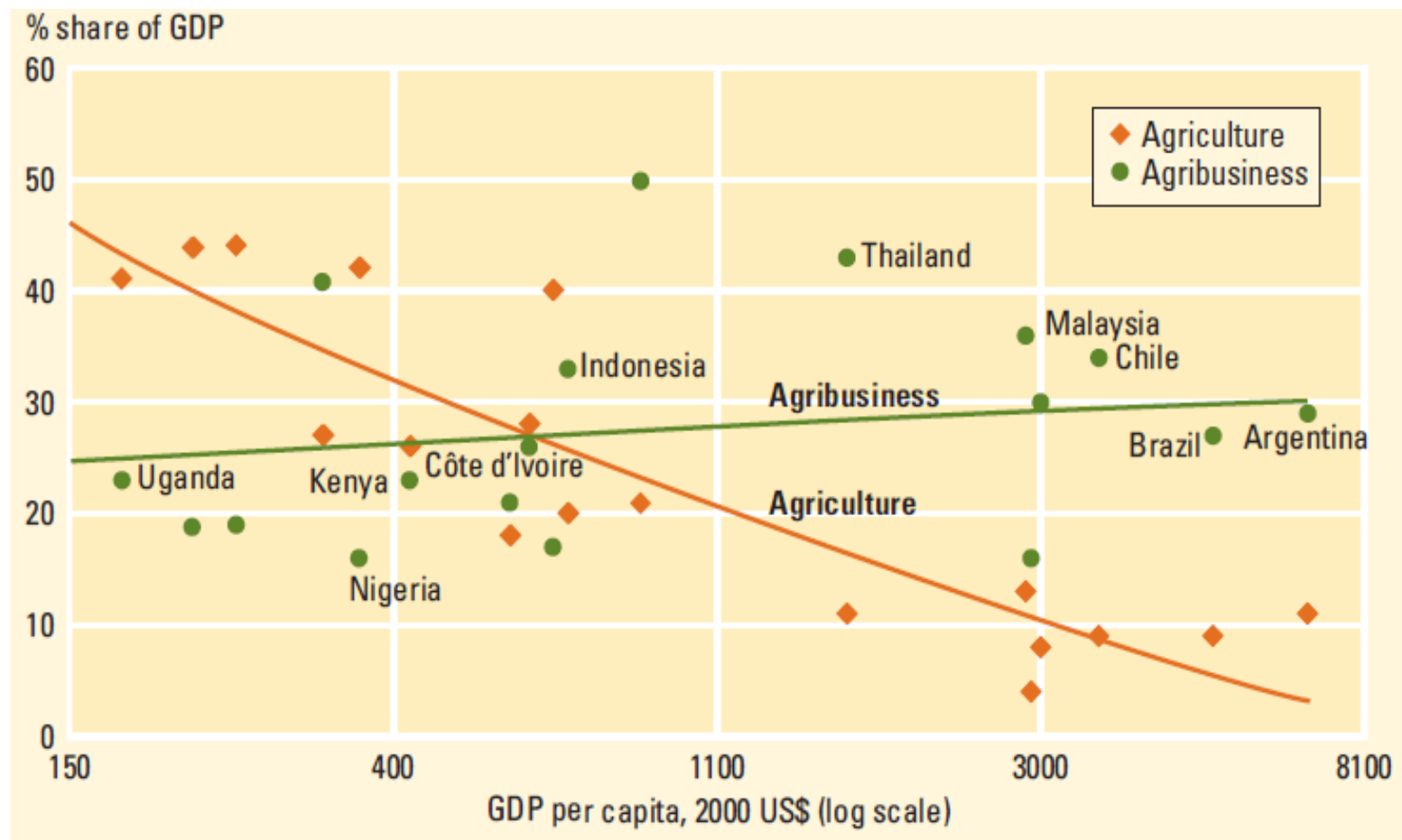
تمرکز بر حمایت و تامین مالی زنجیره (عرضه) ارزش

به جای فعالیتهای مستقل و جزیره‌ای

کشاورزی قراردادی
(Contract Farming)

رابطه تولید ناخالص ملی سرانه و سهم کشاورزی و کسب و کارهای مرتبط از آن

سهم کسب و کارهای کشاورزی در فرایند توسعه اقتصادی در تعدادی از کشورها

بازیگران اصلی زنجیره عرضه

کشاورزی و صنایع وابسته به آن یک بخش بزرگ چند وجهی است که شامل کسب و کارها یا فعالیت هایی است که به اشکال زیر کار می کنند:

- ❑ عرضه کنندگان نهاده‌ها (برای مثال شرکت‌های کود و مواد شیمیایی و غیره)؛
- ❑ فراهم آورندگان خدمات و تسهیلات (مانند بانک‌ها، تحقیق و توسعه، مشاوران و غیره)؛

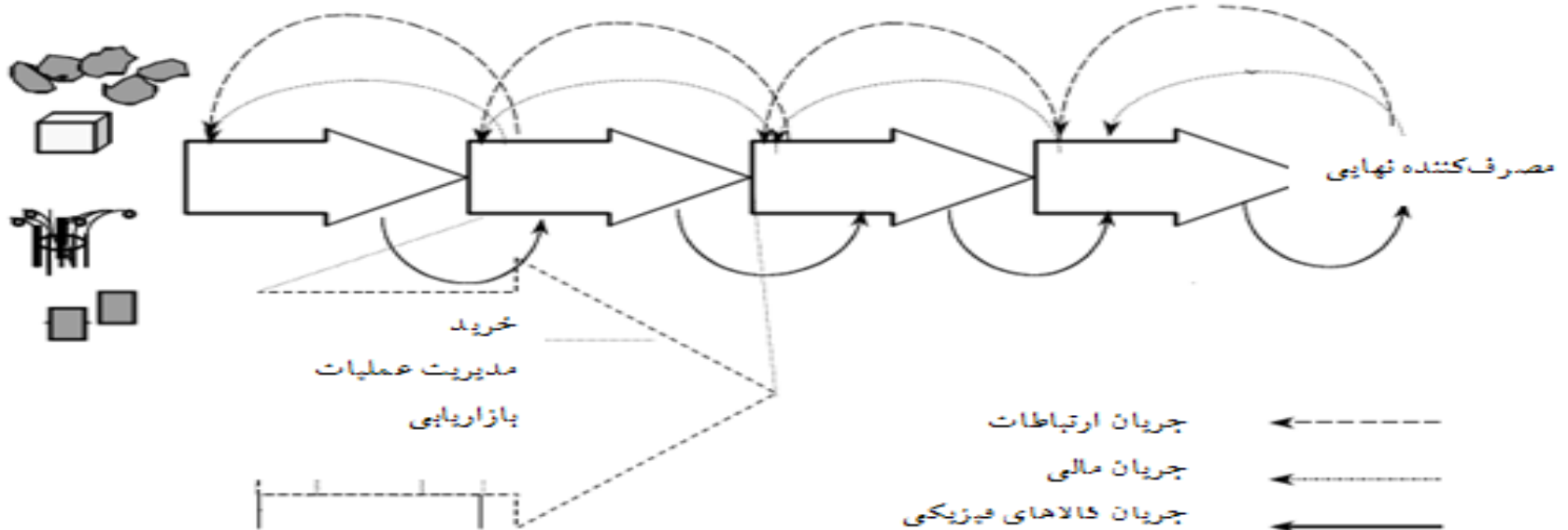
❑ تولید کنندگان؛

- ❑ تجار، دلالها و واسطه‌ها؛
- ❑ فرآوری کنندگان؛
- ❑ کارخانجات؛ و
- ❑ لجیستیک یا بخش تدارکات (شرکت‌های حمل و نقل و انبارداری).

توسعه و تکمیل زنجیره های ارزش کشاورزی

- جریان فیزیکی کالاها
- جریان اطلاعات
- جریان مالی (پول)

مواد خام

هماهنگی و هم افزایی فعالیت ها: نکته مهم و کلیدی

مشکل اصلی
ناهماهنگی

کشاورزی قراردادی در برنامه وزیر: هدف کمی

افزایش سطح پوشش کشاورزی
قراردادی

۲۰٪

تا پایان سال ۱۴۰۴

مفهوم کشاورزی قراردادی

تولید از طریق سفارش و قرارداد

❖ **تعهد کشاورز:** فراهم آوردن کالایی خاص با استانداردهای

کمی و کیفی تعیین شده از سوی خریدار

❖ **تعهد پشتیبان:** حمایت از تولید، خرید و بازاریابی محصول

کشاورزی، عرضه نهاده‌ها، خدمات فنی، آموزشی و

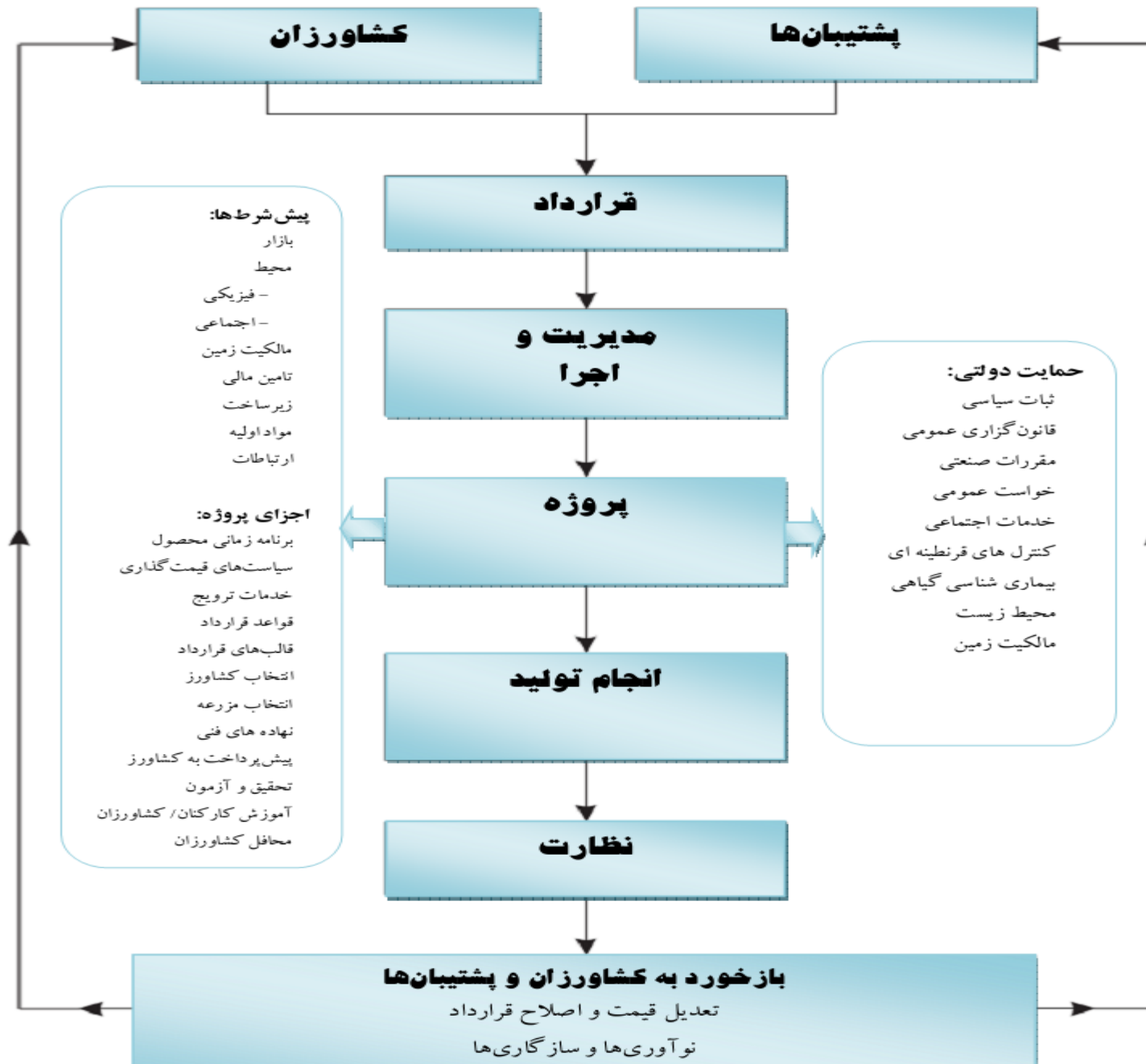
مشاوره‌ای

کشاورزی قراردادی

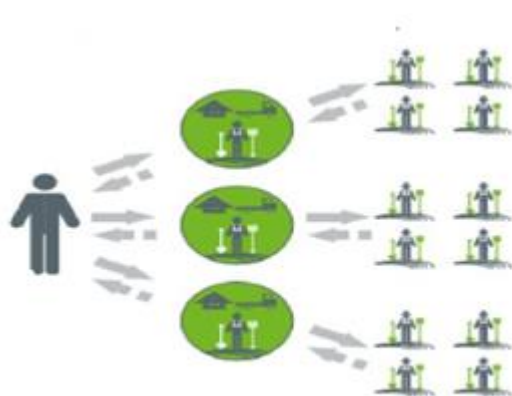
خرید قراردادی

خرید تضمینی

چارچوب کلی کشاورزی قراردادی

الگوهای اصلی کشاورزی قراردادی

مشخصه‌های اصلی کشاورزی قراردادی

تجارب گذشته در ایران

➤ صنعت قند و شکر

➤ توسعه صنعت پنبه

➤ دانه های روغنی

➤ زنجیره گوشت مرغ

➤ زنجیره یکپارچه تولید شیر

تجارب بخش خصوصی در ایران

❓ قرارداد کشت در بسیاری از شرکت‌های خصوصی به صورت رسمی و غیررسمی

➤ نمونه: گوجه فرنگی توسط شرکت کشت و صنعت روژین تاک

- ❖ انعقاد قرارداد بین کشاورزی و شرکت مربوطه
- ❖ در اختیار قرار دادن نهاده‌های کشاورزی توسط شرکت به کشاورز
- ❖ در اختیار قرار دادن مکانیزاسیون کشاورزی در صورت تمایل کشاورز به کشت ردیفی
- ❖ برگزاری برنامه‌های آموزشی به کشاورزان
- ❖ تحویل محصول توسط کشاورز به شرکت در پایان فصل و پرداخت به کشاورز پس از کسر هزینه نهاده‌ها

عملکرد کشاورزی قراردادی در ایران:

تأثیر کشاورزی قراردادی بر درآمد و هزینه؛ مطالعه روزین

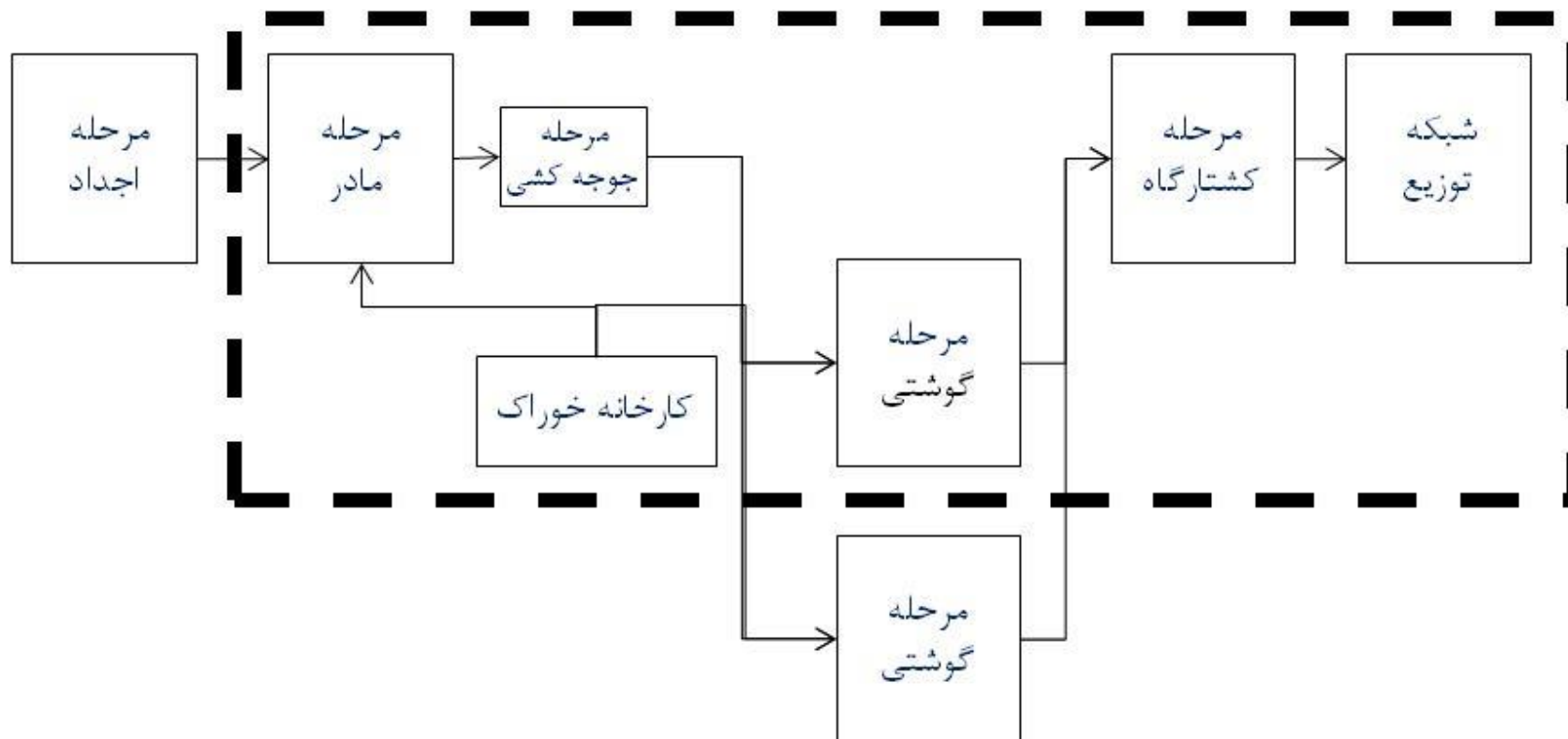
متغیر	نوع گروه	میانگین
تولید (تن در هکتار)	کنترل	۴۹.۸
	درمان	۵۸.۲
درآمد ناخالص (میلیون تومان در هکتار)	کنترل	۲۲.۳
	درمان	۲۷.۹
هزینه کل (میلیون تومان در هکتار)	کنترل	۴.۷
	درمان	۳.۵
درآمد خالص (میلیون تومان در هکتار)	کنترل	۱۷.۹
	درمان	۲۴.۷

عملکرد کشاورزی قراردادی در ایران:

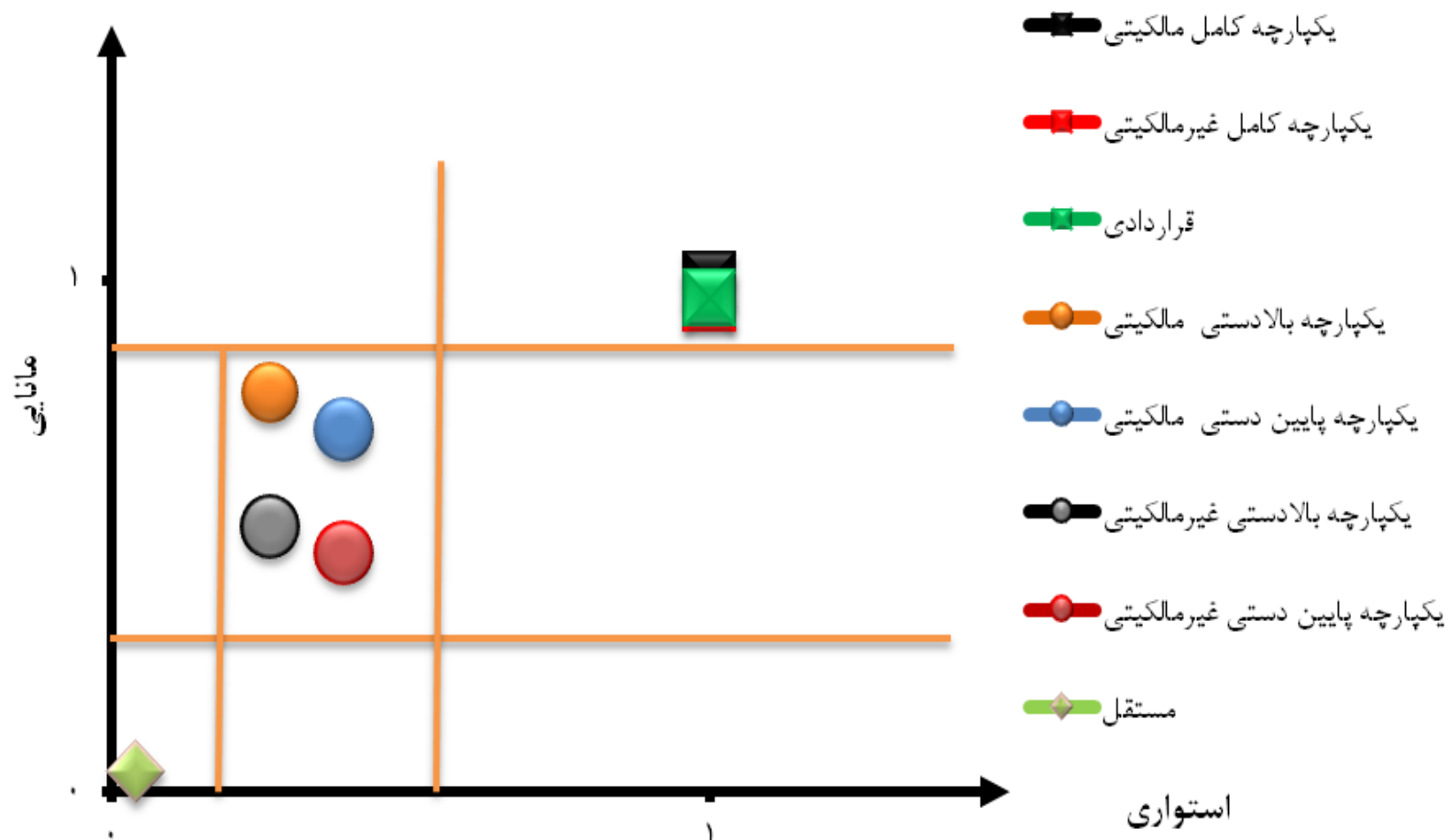
تأثیر کشاورزی قراردادی بر دسترسی به نهاده ها؛ مطالعه روژین

متغیر	نوع گروه	میانگین رتبه
دسترسى به بذر	کنترل	۳۷.۵۰
	درمان	۹۶.۸۶
دسترسى به کود	کنترل	۳۷.۴۵
	درمان	۹۷.۴۵
دسترسى به سموم	کنترل	۳۷.۵۰
	درمان	۹۷.۵۰
دسترسى به آموزش	کنترل	۳۶.۴۰
	درمان	۶۵.۹۶
دسترسى به بازار مناسب	کنترل	۳۷.۶۱
	درمان	۹۷.۳۲
دسترسى به قيمت مناسب	کنترل	۳۹.۱۶
	درمان	۹۴.۸۴

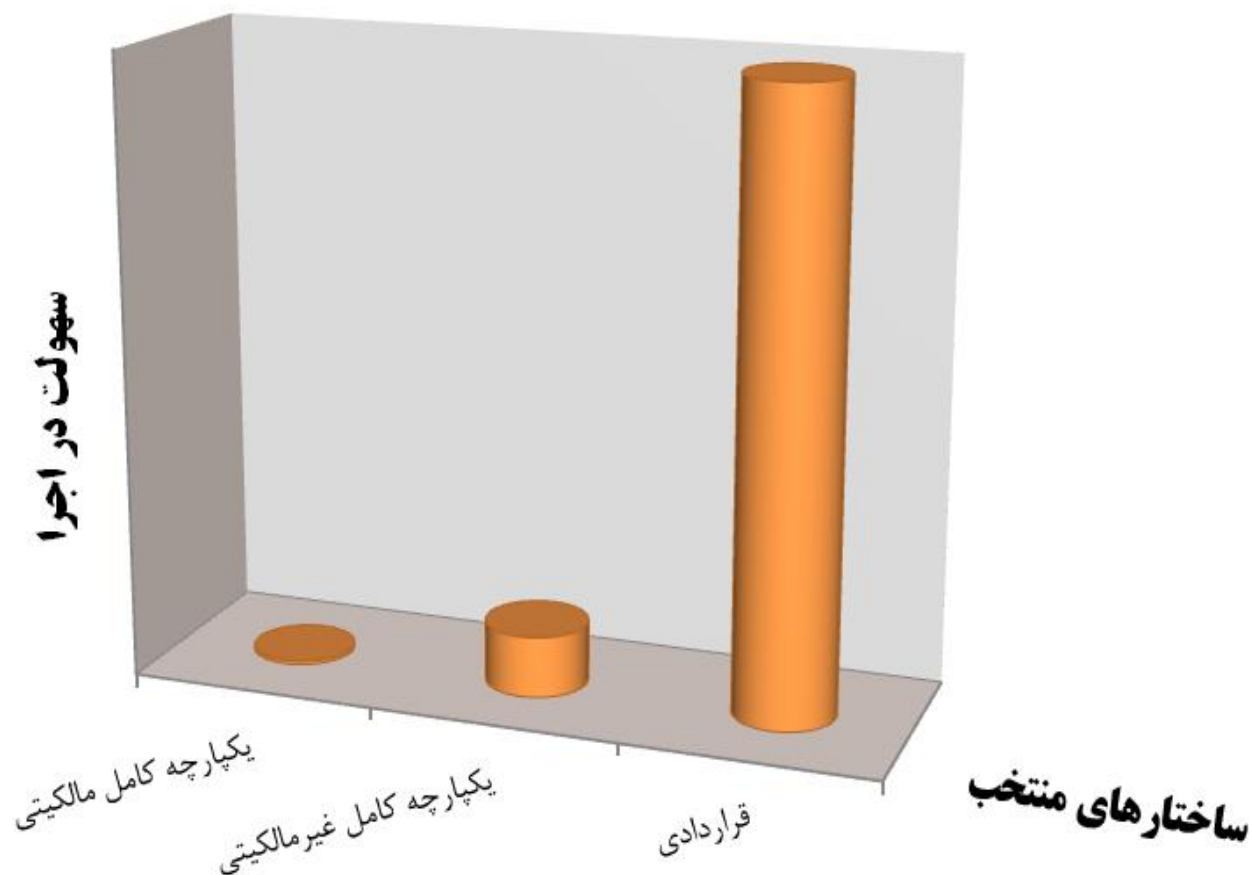
ساختار کشاورزی قراردادی در صنعت طیور

نمایش گرافیکی امتیاز ساختارهای کاندید از حیث استواری و مانایی

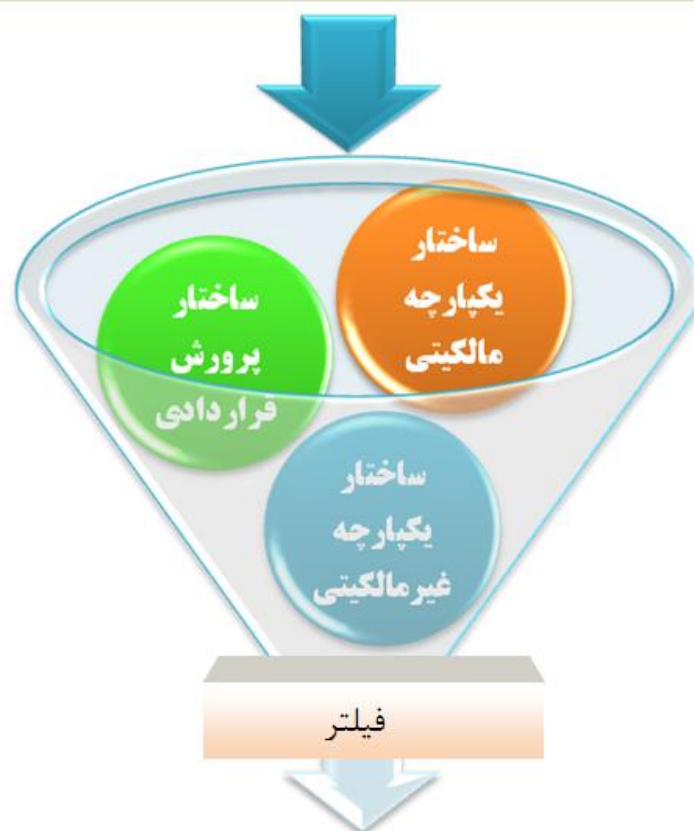

مقایسه سه ساختار برتر از حیث سهولت اجرای ساختار در ایران

نحوه انتخاب ساختار منتخب صنعت مرغ گوشتی ایران

ارزیابی ساختارهای مختلف بر اساس معیارهای استواری و مانایی و استخراج بهترین آنها

ساختار پرورش قراردادی

اهمیت کشاورزی قراردادی

- از منظر بین المللی
- از منظر حاکمیتی / دولت / وزارت جهاد کشاورزی
- از منظر کسب و کار و بیزینس
- از منظر تامین مالی

اهم اقدامات برای توسعه کشاورزی قراردادی در ایران

۱ • ابلاغ منشور توسعه کشاورزی قراردادی در ایران

۲ • تشکیل کارگروه ملی کشاورزی تجاری

۳ • تعیین زنجیره های ارزش اولویت دار محصولات کشاورزی برای توسعه کشاورزی قراردادی

۴ • تامین مالی کشاورزی قراردادی

وظایف دستگاه‌ها و معاونت‌های تخصصی

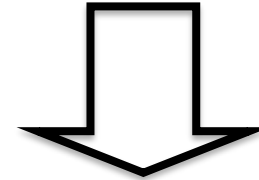
(در راستای توسعه کشاورزی قراردادی)

- ❖ تدوین مقررات و استانداردهای داخلی و بین المللی بمنظور توسعه بازار محصولات کشاورزی
- ❖ پیگیری، تخصیص و توزیع یارانه های صادراتی مرتبط با نظام کشت قراردادی منطبق با کشاورزی قراردادی
- ❖ زمینه سازی لازم در خصوص پذیرش قراردادی های منعقد شده در نظام کشاورزی قراردادی در بازار بورس کالا

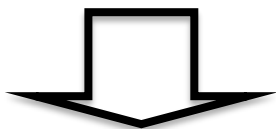
معاونت برنامه ریزی و اقتصادی

- ❖ هدایت و راهبري برنامه توسعه و تکميل زنجيره های ارزش محصولات کشاورزی به طور عام و توسعه کشاورزی مبتنی بر قرارداد به طور خاص
- ❖ تشکیل کارگروهی ملی وارائه گزارش به وزیر به صورت ماهانه پیرامون روند پیشرفت برنامه ها
- ❖ جهت دهی اعطای تسهیلات و اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای و حمایت های قیمتی و غیرقیمتی به سمت حمایت از توسعه کشت مبتنی بر قرارداد

صندوق حمایت از توسعه سرمایه گذاری بخش کشاورزی

- ☐ توسعه روش های تامین مالی زنجیره ارزش
- ☐ تدوین الگوهای تامین مالی زنجیره ارزش
- ☐ تعریف روش های ارائه خدمت منطبق بر این روش
- ☐ حمایت از سرمایه گذاری های منطبق بر کشاورزی قراردادی

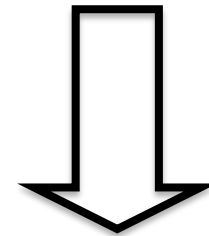
بانک کشاورزی با همکاری معاونت برنامه ریزی و اقتصادی

- ☐ توسعه روش های تامین مالی زنجیره ارزش
- ☐ تدوین دستورالعمل توسعه الگوی کشاورزی قراردادی و پذیرش قراردادهای منطبق بر این روش و ابلاغ آن به استانها

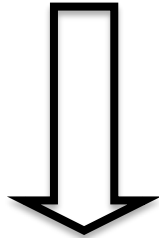
سازمان مرکزی تعاون روستایی

❖ توسعه زنجیره های عرضه محصولات کشاورزی نسبت به توسعه و شکل گیری و نظام مند نمودن فعالیت اتحادیه ها و تشکلهای بخش کشاورزی در توسعه قراردادها و زنجیره های قبل از تولید تا بازار محصولات و فرآورده های کشاورزی

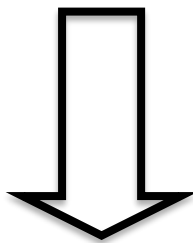
صندوق بیمه محصولات کشاورزی

□ تنوع بخشی ابزارهای مدیریت ریسک و افزایش پوشش بیمه ای

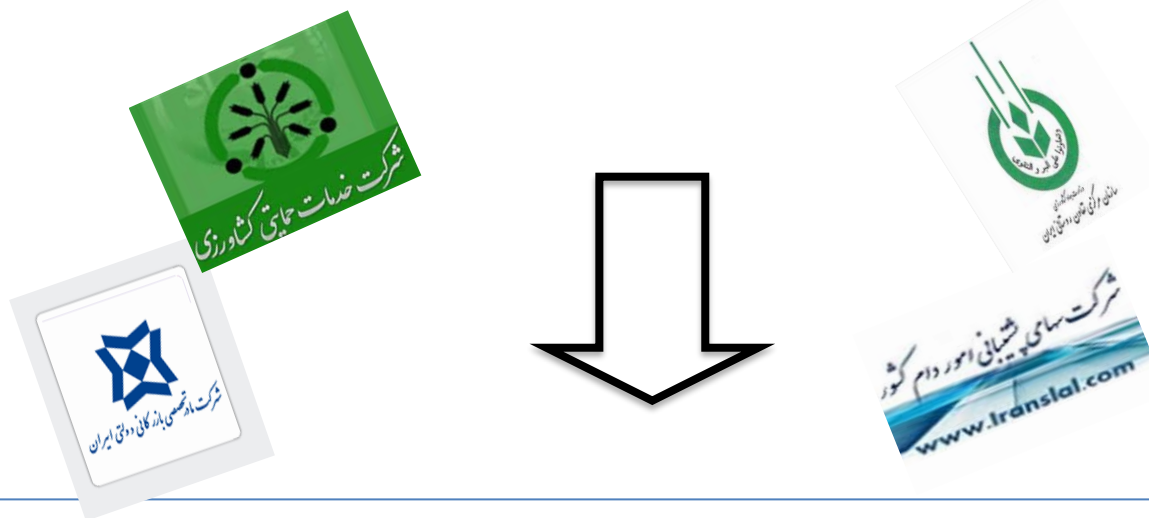

با هماهنگی معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی، معاونت توسعه بازرگانی و صنایع روستایی و سازمان مرکزی تعاون روستایی

- ☐ توسعه آموزش‌ها و تحقیقات لازم در خصوص کشاورزی قراردادی و توسعه زنجیره‌های عرضه محصولات کشاورزی
- ☐ فرهنگ سازی توسعه زنجیره های عرضه محصولات کشاورزی و توسعه کشت قراردادی در سطح ملی

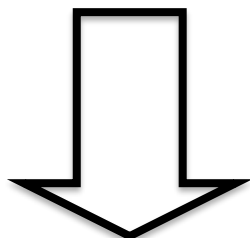
شرکتهای بازرگانی دولتی ایران، پشتیبانی امور دام کشور، خدمات حمایتی کشاورزی و سازمان مرکزی تعاون روستایی
با هماهنگی معاونت برنامه ریزی و اقتصادی و معاونت توسعه بازرگانی و صنایع کشاورزی

❖ **بکارگیری رویکردهای ارائه شده در خصوص توسعه کشاورزی قراردادی و استفاده از کشاورز کارت در تامین و فروش نهاده ها ، خرید تضمینی و توافقی محصولات کشاورزی**

سازمان جهاد کشاورزی استانها

بهماهنگی معاونت برنامه ریزی و اقتصادی و معاونت های تخصصی

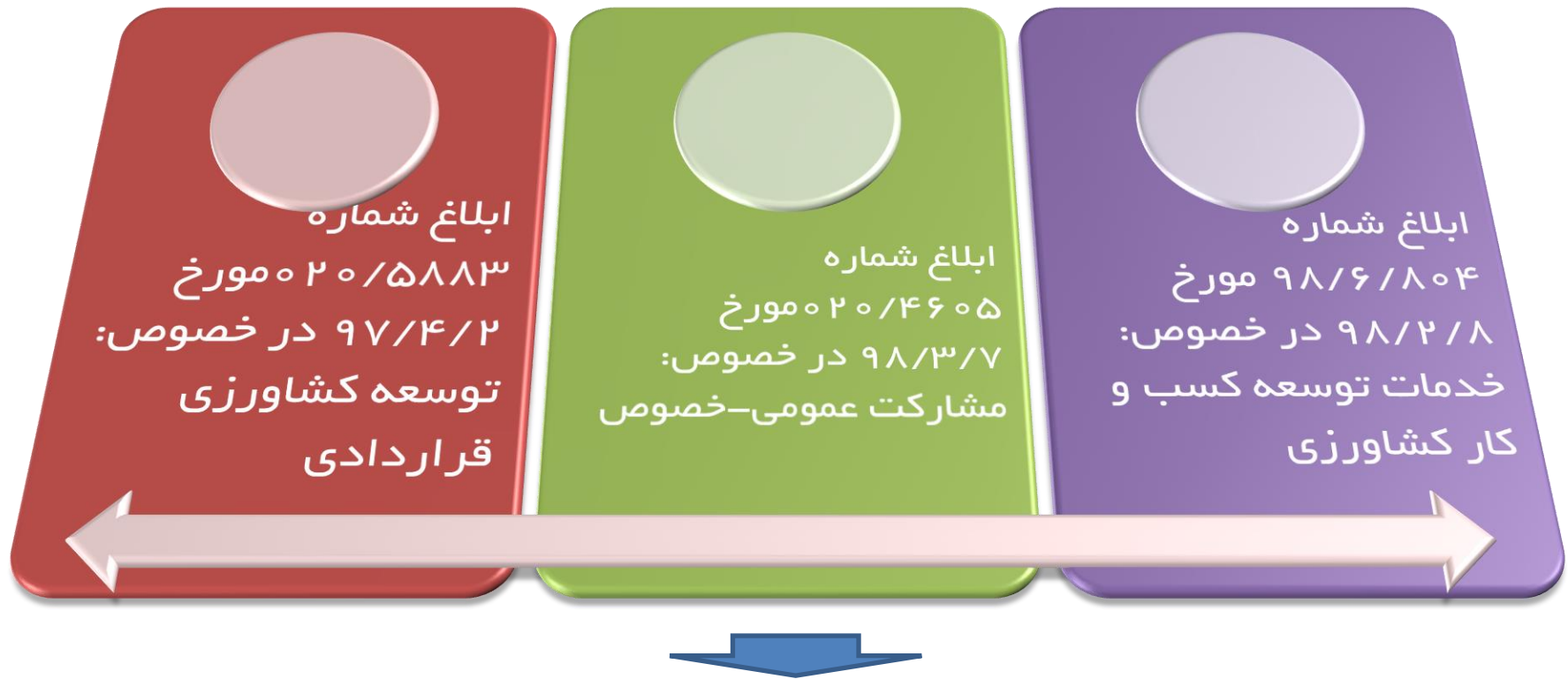
❑ ترویج و توسعه این روش در سطح استان

❑ استفاده از ظرفیت های استان برای توسعه بازار محصولات

کشاورزی و تقویت پیوند بین تولیدکنندگان و بازارهای داخلی و
بین المللی

اقدامات اجرایی

ابلاغ شماره ۹۸/۶/۳۴۴۹ مورخ ۹۸/۵/۷ در خصوص
تشکیل کارگروه ملی کشاورزی تجاری

معرفی اعضای اصلی کارگروه ملی کشاورزی تجاری

Agri-BDS

خدمات توسعه کسب و کار

Agri-PPP

مشارکت عمومی - خصوصی

Contract Farming

کشاورزی قراردادی

حسن قاسمی

مدیرکل بودجه وزارت جهاد کشاورزی

مهدی کاظم نژاد

قائم مقام معاونت بازرگانی وزارت جهاد کشاورزی

شاهرخ رمضان نژاد

رئیس سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشور

حسین شیرزاد

رئیس سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران

مسعود جلالیان

مدیر امور اعتباری و بانکداری شرکتی بانک کشاورزی

محمد خالدي

رئیس کارگروه ملی کشاورزی تجاری

علیرضا کردلو

دبیر کارگروه ملی کشاورزی تجاری

حوزه اصلی تمرکز

کارگروه ملی کشاورزی تجاری

توسعه و تکمیل زنجیره های ارزش با تاکید بر
کشاورزی قراردادی

مشارکت عمومی-خصوص

خدمات توسعه کسب و کار کشاورزی

توسعه و تکمیل زنجیره عرضه / ارزش با کمک پشتیبان‌ها به تفکیک استان‌ها

ردیف	نام استان	محصولات اولویت‌دار				
		اولویت یک	اولویت دو	اولویت سه	اولویت چهار	اولویت پنج
۱	آذربایجان شرقی	محصولات باغی (سیب درختی، گلابی، زردآلو، گوجه درختی)	گوشت مرغ و طیور	آبزی پروری	گیاهان دارویی	شیر
۲	آذربایجان غربی	محصولات باغی (سیب درختی، آلو، شلیل، هلو)	انگور	محصولات صنعتی (چغندر قند و آفتابگردان آجیلی)	عسل	گوشت قرمز
۳	اردبیل	سیب زمینی	گوجه فرنگی	بادام زمینی	محصولات دام و طیور (گوشت قرمز، طیور و شیر)	عسل
۴	اصفهان	گیاهان دارویی	گوشت قرمز و سفید	سبزی و صیفی (سیب زمینی، پیاز، بادمجان، فلفل)	محصولات شیلاتی (آبزی پروری و ماهیان زینتی)	شیر
۵	البرز	محصولات گلخانه‌ای	محصولات باغی (گلابی، آلو، شلیل، گیلاس، هلو، خرمالو)	گل و گیاه زینتی	قارچ خوراکی	تولید نشاء
۶	ایلام	محصولات باغی	سبزی و صیفی	دانه‌های روغنی (سویا، کلزا)	آبزی پروری	گوشت مرغ
۷	بوشهر	خرما	محصولات شیلاتی (آبزی پروری و صید و صیادی)	گوجه فرنگی	گوشت طیور / مرغ	میگو

توسعه و تکمیل زنجیره عرضه/ارزش با کمک پشتیبان‌ها به تفکیک استان‌ها

ردیف	نام استان	محصولات اولویت‌دار			
		اولویت یک	اولویت دو	اولویت سه	اولویت چهار
۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	سیب درختی	لیموترش	گیاهان دارویی	آبزی پروری
۲۵	گلستان	دانه‌های روغنی (پنبه)	گل و گیاه زینتی	محصولات شیلانی (آبزی پروری و صید و صیادی)	گوشت مرغ و قرمز
۲۶	گیلان	زیتون	برنج	کیوی	چای
۲۷	لرستان	محصولات باغی (انار، گردو، زردآلو)	انجیر	گیاهان دارویی	آبزی پروری
۲۸	مازندران	گوشت مرغ و طیور	مرکبات (پرتقال و نارنگی)	برنج	محصولات شیلانی (آبزی پروری و صید و صیادی)
۲۹	مرکزی	گیاهان دارویی	گل محمدی	حبوبات (لوبیا/نخود)	انار
۳۰	هرمزگان	محصولات شیلانی (آبزی پروری و صید و صیادی)	مرکبات (لیموترش و نارنگی)	خرما	سبزی و صیفی
۳۱	همدان	انگور/کشمش	سیب زمینی	سیر	گوشت قرمز و مرغ
۳۲	یزد	محصولات گلخانه‌ای	پسته	گیاهان دارویی	گوشت مرغ و قرمز

دستورالعمل‌ها، شیوه‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌ها به تفکیک ابزارها

English

جست و جوی پیشرفته

جست و جو برای ...

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

درباره بانک ▾ سیاست پولی ▾ نشریات و پژوهش‌ها ▾ قوانین و مقررات ▾ آمار و داده‌ها ▾ نظارت بانکی ▾ نظام‌های پرداخت و زیرساخت ▾ اسکناس و مسکوک ▾

صفحه نخست « قوانین و مقررات « تأمین مالی زنجیره تولید « دستورالعمل‌ها، شیوه‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌ها به...

دستورالعمل‌ها، شیوه‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌ها به تفکیک ابزارها

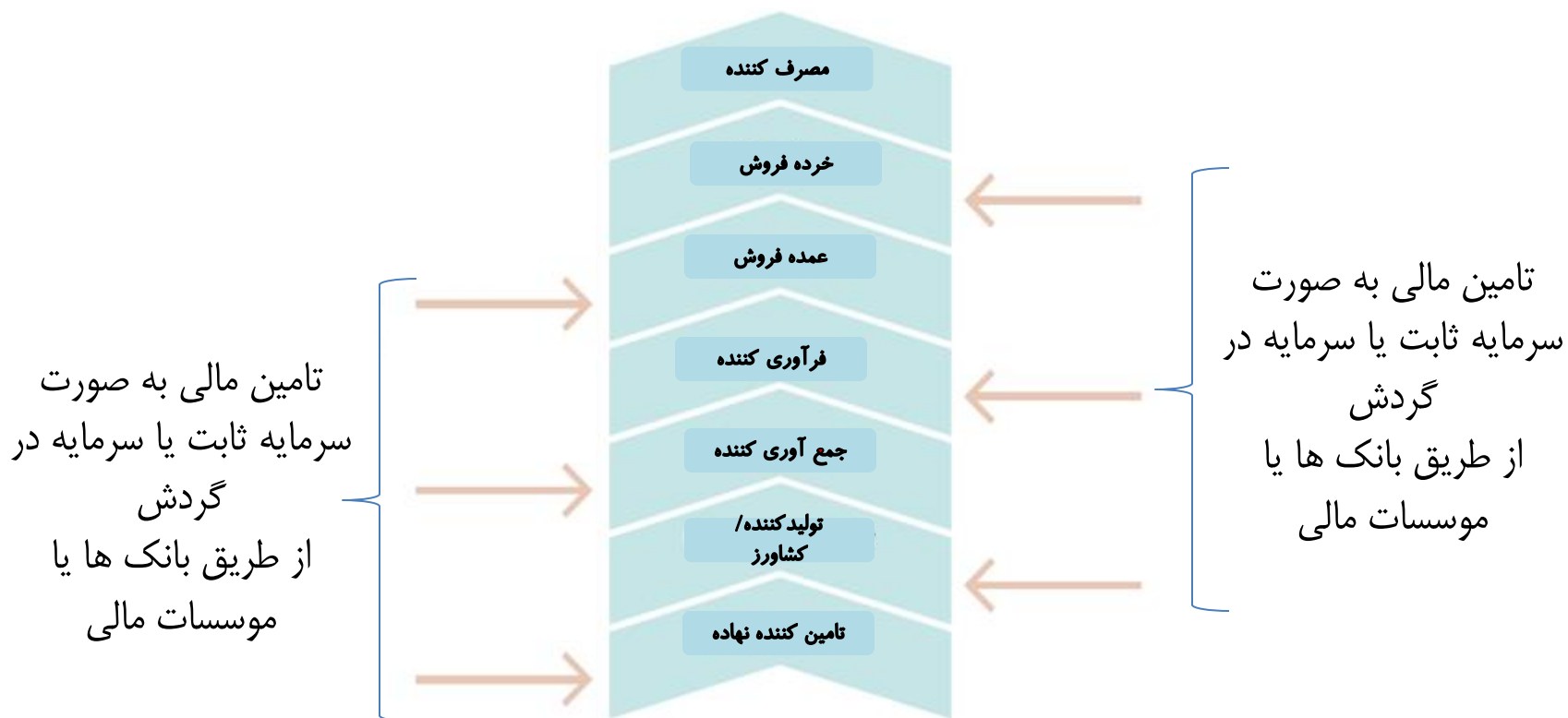
تأمین مالی زنجیره تولید ➤

– دستورالعمل‌ها، شیوه‌نامه‌ها و بخش‌نامه‌ها به تفکیک ابزارها

- زنجیره تأمین مالی
- گواهی اعتبار مولد (گام)
- کارت رفاهی متصل به گام
- برات الکترونیکی
- کشاورزی قراردادی
- پذیرش مطالبات قراردادی (فاکتورینگ)
- قوانین و مقررات مرتبط

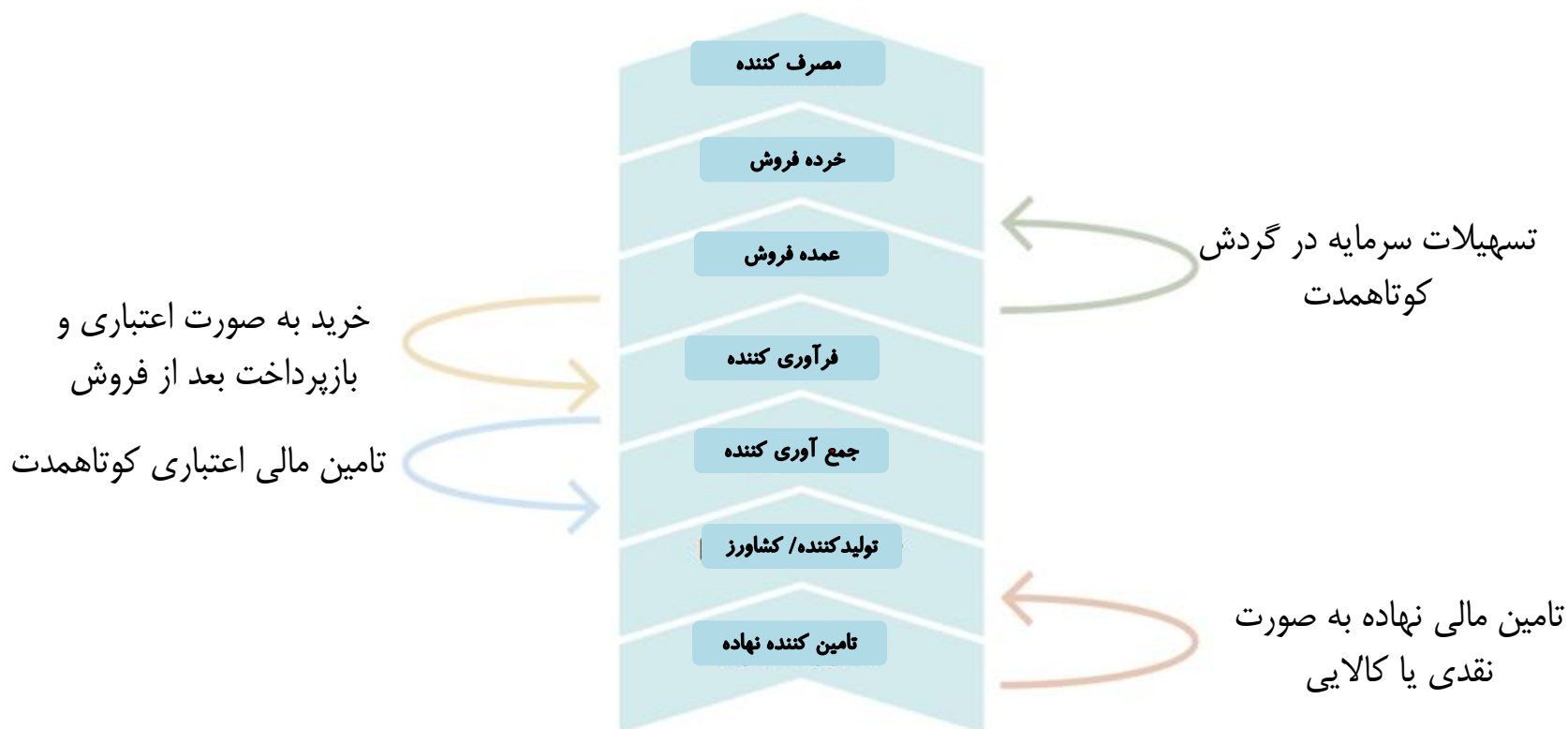
تامین مالی از بیرون زنجیره

عاملین

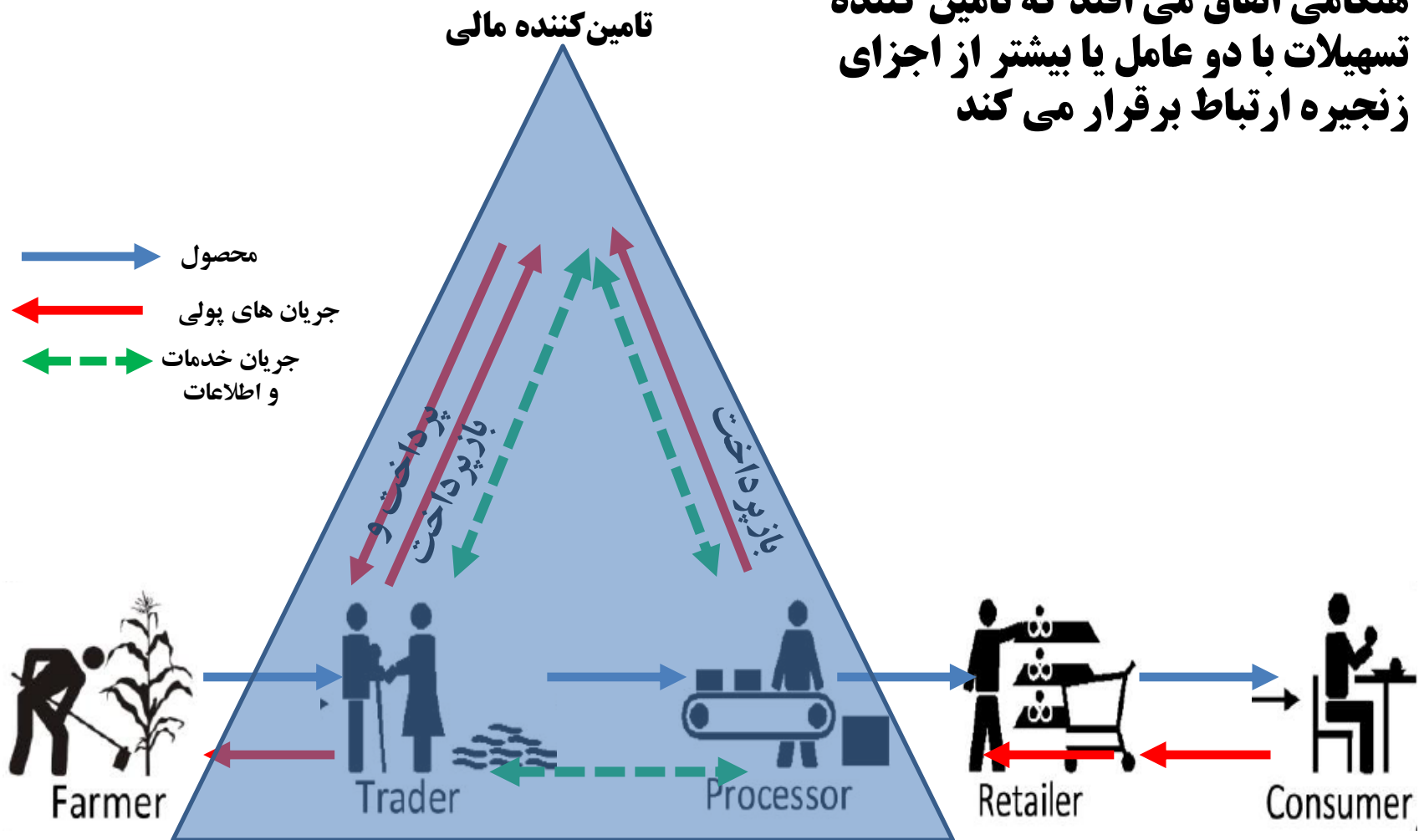
تامین مالی در داخل زنجیره

عاملین

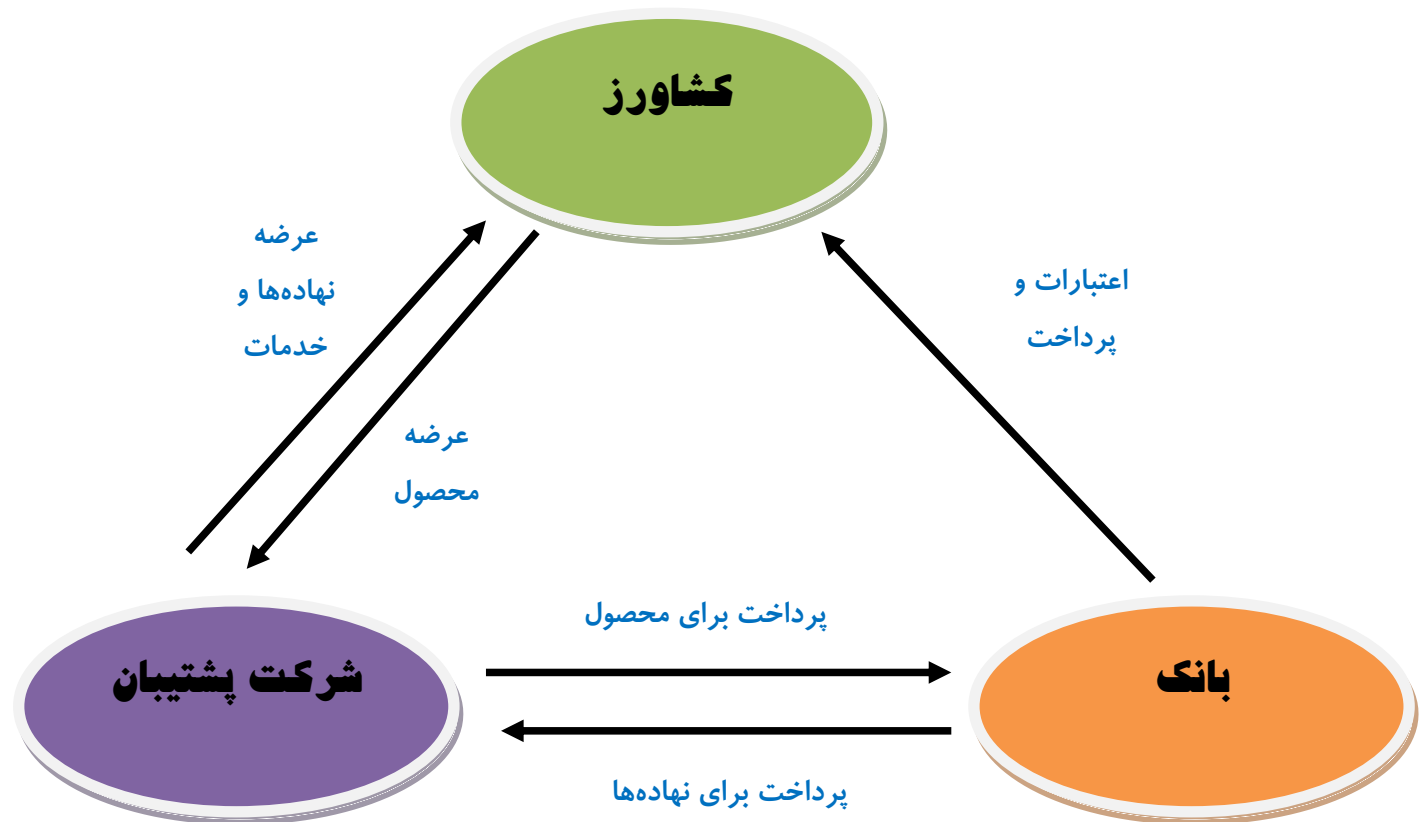

تأمین مالی زنجیره ارزش

هنگامی اتفاق می افتد که تأمین کننده تسهیلات با دو عامل یا بیشتر از اجزای زنجیره ارتباط برقرار می کند

توافق سه‌جانبه در کشاورزی قراردادی

تامین مالی کشاورزی قراردادی با کمک شرکتهای پیشرو

لوگوموتیو: اشخاص و شرکتهای پیشرو/پشتیان

مبدأ: کشاورزی سنتی

ریل: زنجیره ارزش، کشاورزی
قراردادی و مراکز خدمات توسعه کسب و
کارهای کشاورزی

مقصد: کشاورزی تجاری

اقدامات مهم تامین مالی کشاورزی قراردادی

- ۱ • برگزاری آیین رونمایی از نقشه راه تامین مالی کشاورزی قراردادی با حضور مدیران ارشد بانک مرکزی و وزارت جهاد کشاورزی و مدیران عامل بانک ها

- ۲ • ابلاغ شیوه نامه تامین مالی کشاورزی قراردادی توسط بانک مرکزی تدوین شده با همکاری وزارت جهاد کشاورزی و سایر دستگاه های مرتبط

- ۳ • تدوین دستورالعمل اجرایی تامین مالی کشاورزی قراردادی توسط وزارت جهاد کشاورزی و ابلاغ به معاونین، روسای سازمان ها و شرکتهای تابعه و سازمان جهاد کشاورزی استان ها

- ۴ • تشکیل کارگروه ملی کشاورزی قراردادی برای بررسی درخواست های شرکتهای پیشرو و پیگیری درخواست های آنها

اقدامات مهم تامین مالی کشاورزی قراردادی

۵ • تعیین و شناسایی مجریان و پشتیبانان کشاورزی قراردادی در حوزه های مختلف

۶ • تایید و معرفی پلتفرم کشاورزی قراردادی در بستر الکترونیکی برای اجرای کشاورزی قراردادی

۷ • درخواست و ابلاغ سهم ۲۰٪ از منابع بانک ها برای تخصیص به مجریان کشاورزی قراردادی توسط بانک مرکزی

۹ • برگزاری جلسات کمیته کارشناسی و تخصصی تامین مالی کشاورزی قراردادی در بانک مرکزی با حضور ۴ بانک و ۴ صندوق ضمانت

۱۰ • برگزاری جلسات توجیهی برای اتحادیه ها و تشکل های بخش غیردولتی، معاونت های تخصصی و سازمان های تابعه وزارتخانه توسط معاونت برنامه ریزی و اقتصادی

اقدامات مهم تامین مالی کشاورزی قراردادی

۱۱ امکان ثبت نام و درخواست شرکت های پشتیبان برای استفاده از حمایت های پیش بینی شده در قوانین و کارگروه ملی

۱۲ تدوین و صدور گواهینامه مجریان و پشتیبانان کشاورزی قراردادی به کلیه متقاضیان در زیربخش های مختلف

۱۳ پیگیری درخواست های مجریان کشاورزی قراردادی به ویژه در حوزه تامین مالی

۱۴ برگزاری ۴۰ جلسه کارگروه ملی کشاورزی قراردادی با حضور نمایندگان بخش خصوصی و دولتی برای پیگیری مطالبات مجریان

۱۵ تخصیص منابع مالی سرمایه در گردش از محل منابع تبصره ۱۸ قانون بودجه ۱۴۰۲

اعضای کارگروه ملی کشاورزی قراردادی

معاون برنامه ریزی و اقتصادی

(رئیس کارگروه)

مدیر کل امور اقتصادی

(دبیر کارگروه)

سه نماینده
از شرکت
های پیشرو
در زمینه
کشاورزی
قراردادی

نماینده
شرکت
بازرگانی
دولتی ایران

نماینده
سازمان
تعاون
روستایی
ایران

نماینده
بانک
کشاورزی

نماینده نظام
مهندسی
کشاورزی و
منابع
طبیعی
ایران

نماینده اتاق
اصناف
کشاورزی
ایران

نماینده
کمیسیون
کشاورزی اتاق
بازرگانی، صنایع،
معادن
و کشاورزی ایرا
ن

فرآیند اجرایی توسعه «کشاورزی قراردادی»

ثبت و ارایه درخواست شرکت پشتیبان به وزارت جهاد کشاورزی / معاونت برنامه‌ریزی و اقتصادی از طریق سامانه سیتا

بررسی و تایید صلاحیت شرکت پشتیبان برای اجرای کشاورزی قراردادی توسط کارگروه ملی کشاورزی قراردادی

ارزیابی پروپوزال اولیه اجرای کشاورزی قراردادی در کارگروه

صدور مجوز زنجیره و کشاورزی قراردادی (در صورت لزوم)

معرفی مجری به موسسات عامل برای تامین منابع مالی مورد نیاز

عقد قرارداد با کشاورزان توسط مجری

ادامه - فرآیند اجرایی توسعه «کشاورزی قراردادی»

انجام فرآیند اعتبارسنجی و بررسی فنی، اقتصادی و مالی طرح ارایه شده و تأمین به موقع تسهیلات توسط موسسه عامل

شناسایی مناطق هدف، اطلاع رسانی و انتخاب تأمین کنندگان هدف، تهیه بانک اطلاعاتی از تأمین کنندگان، انعقاد قرارداد با کشاورزان برای خرید تضمینی محصول، ارایه آموزش و خدمات فنی و مشاوره ای، ارتقای بهره وری، ارایه خدمات تخصصی کسب و کار، تأمین نهاده ها و ماشین آلات و تجهیزات، تهیه و تنظیم گزارشات ادواری توسط مجری

نظارت بر اجرای کشاورزی قراردادی از طریق سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی کشاورزی / شرکت های خصوصی و با هماهنگی سازمان جهاد کشاورزی استان ها

شماره : ۱۳۹۳۳
تاریخ : ۱۴۰۲/۲/۳

گواهینامه مجری (پشتیبان) توسعه کشاورزی قراردادی

به استناد مصوبات کارگروه ملی کشاورزی قراردادی، فعالیت شرکت با شناسه ملی ۱۰۵۳۰۱۵۱۲۰۶ به عنوان مجری کشاورزی قراردادی در زمینه تولید تایید می‌باشد.

رعایت ضوابط و مقررات کشاورزی قراردادی ابلاغی از سوی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و وزارت جهاد کشاورزی در طی مدت اعتبار این گواهینامه الزامی است.

اعتبار این گواهینامه از زمان صدور به مدت دو سال می‌باشد.

شرکتهای مجری کشاورزی قراردادی

پا سپاس

